

Asia: VN/630/2022

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi ilmastolain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Kunnan ilmastosuunnitelman laatimisen aikaväli (14 a § 1 mom)

-

Kunnan ilmastosuunnitelman sisältö (14 a § 1–2 mom)

-

Kunnan ilmastosuunnitelman seuranta (14 a § 3 mom)

-

Kunnan ilmastosuunnitelman huomioiminen kuntastrategiassa ja toimintakertomuksessa (14 a § 3 mom)

-

Mahdollisuus laatia ilmastosuunnitelma yhdessä alueen muiden kuntien kanssa (14 a § 4 mom)

-

Muutoksenhaku valtioneuvoston päätöksiin ilmastolain soveltamisalalla (21 b § 1–4 mom)

Ympäristöministeriö on pyytänyt Ihmisoikeusliitolta lausuntoa luonnoksesta ilmastolain muuttamiseksi. Ihmisoikeusliitto pitää esitystä ehdotetusta muutoksenhakusääntelystä ja erityisesti sen tavoitteista kannatettavana ja kiittää mahdollisuudesta lausua asiasta.

Muutoksenhakusääntelyn sisällyttäminen ilmastolakiin on Ihmisoikeusliiton näkemyksen mukaan oikeusturvan toteutumisen kannalta keskeinen lisäys. Århusin sopimuksen (SopS 122/2004) 9 artiklan mukaisen muutoksenhakuoikeuden turvaaminen on valtion velvollisuus. Myös perustuslain 20 §:n valossa muutoksenhakuun liittyvä lisäys ilmastopolitiikkaan liittyvässä päätöksenteossa on kannatettava.

Peilaten muuhun kansalliseen ympäristölainsäädäntöön, kansainväliseen sääntelyyn, kuten Århusin sopimukseen ja kansainväliseen kehitykseen ilmasto-oikeudenkäynneistä, on tärkeää, että myös järjestöillä on ehdotuksen mukaisesti valitusoikeus. Ilmastonmuutoksen vaikutusten kiihtyvä luonne huomioiden sekä ihmisoikeuksien, erityisesti lapsen oikeuksien ja tulevien sukupolvien edun, turvaamisen näkökulmasta Ihmisoikeusliitto katsoo, että myös esimerkiksi poliittisesti sitoutumattomilla nuorisjärjestöillä ja ihmisoikeusjärjestöillä tulee olla valitusoikeus ilmastolain mukaisista valtioneuvoston päätöksistä.

Ilmastolakiehdotuksen muutoksenhakusäännöstä koskevissa perusteluissa todetaan, että luonnollisia henkilöitä koskisi 21 b §:n 2 momentin 1 kohdan sääntely, jonka mukaan ”valitusoikeus olisi sillä, jonka oikeutta, velvollisuutta tai etua ilmastonmuutoksen tai sen hillitsemisen vaikutukset tai siihen sopeutuminen voivat erityisellä tavalla koskea.”

Erityisyys tarkoittaisi esityksen mukaan ”jotakin sellaista ilmastonmuutokseen, sen hillintään tai siihen sopeutumiseen liittyvää seikkaa tai ominaisuutta, joka asianomaisen kohdalla eroaa objektiivisesti siitä, mikä muutoin samassa asemassa olevilla on yleistä tai tavanomaista. Säännöksessä edellytetty erityisyys voisi liittyä esimerkiksi ”asumiseen, elinkeinoon, yritystoimintaan tai elinolosuhteisiin, sillä niihin liittyy intressejä, joissa ilmastonmuutokseen hillintään tai siihen sopeutumiseen liittyvät vaikutukset voivat ilmetä.”

Ilmastolakiluonnoksessa lueteltujen esimerkkien lisäksi Ihmisoikeusliitto esittää, että myös yksilöiden ominaisuuksiin sekä eri ihmisryhmiin liittyvät erityisyydet tulisi mainita säännöksen perusteluissa sellaisten esimerkkien joukossa, jotka mahdollistavat kohdassa 1 tarkoitettujen henkilöiden etuja edustavien valtakunnallisten järjestöjen valitusoikeuden.

Suomessa ilmastonmuutoksen vaikutukset kohdistuvat ja tulevat enenevästi kohdistumaan keskeisesti alkuperäiskansa saamelaisiin ja heidän oikeuksiensa toteutumiseen. Valitusoikeuden myöntäminen saamelaiskäräjille sekä kolttien kyläkokoukselle ilmastolain mukaisista valtioneuvoston päätöksistä onkin perus- ja ihmisoikeusnäkökulmasta tärkeä lisäys ilmastolakiin.

Muutoksenhaku kuntien ilmastosuunnitelmiin (21 b § 5 mom)

-

Esityksen vaikutukset (HE-luonnoksen perusteluiden luku 4.2)

-

Muut huomiot

-

Bashmakov Samuel
Ihmisoikeusliitto